

SCI-CONF.COM.UA

MODERN RESEARCH IN SCIENCE AND EDUCATION

**PROCEEDINGS OF X INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
MAY 29-31, 2024**

**CHICAGO
2024**

MODERN RESEARCH IN SCIENCE AND EDUCATION

Proceedings of X International Scientific and Practical Conference

Chicago, USA

29-31 May 2024

Chicago, USA

2024

115. *Сустретов А. С., Мандзюк М. В., Голденко Д. Д.* 732
 ДІЯЛЬНІСТЬ ПОСОЛЬСТВ ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ В УКРАЇНІ В
 ЧАСИ КОЗАЦТВА. ВЗАЄМВІДНОСИНИ З УГОРЩИНОЮ

CULTUROLOGY

116. *Байда І. В.* 734
 МУЛЬТИКУЛЬТУРНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА УСПІШНОГО
 ІМІДЖУ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ
117. *Прісич Н. М., Дахненко К.* 739
 ВНЕСОК РОДИНИ КОШИЦІВ У ПОПУЛЯРИЗАЦІЮ
 УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В ЗАКОРДОННІ
118. *Суханов А. О.* 749
 РЕДИЗАЙН ЯК ІНСТРУМЕНТ ВПЛИВУ НА АУДИТОРІЮ В
 СФЕРІ ІНДУСТРІЇ РОЗВАГ

LITERATURE

119. *Римар Н. Ю.* 753
 ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ПОЛЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З КОНЦЕПТОМ
 БАТЬКІВЩИНА, У МОВОТВОРЧОСТІ УКРАЇНСЬКИХ
 ПИСЬМЕННИКІВ

PHILOLOGICAL SCIENCES

120. *Makhtudova Shalala Amirxan gizi* 757
 THE GENRE OF FABLE IN ABBAS SAHNAT'S WORK
121. *Ranchenko V. A.* 763
 SONG AS A SPECIAL LINGUISTIC PHENOMENON
122. *Yevdokymova I. O., Vaslavska O. G.* 766
 ORAL ENGLISH-SPEAKING DOCTOR'S DISCOURSE:
 GRAMMATICAL STRUCTURE
123. *Анасенко К.* 774
 ОСОБЛИВОСТІ ХІБЕРНО-АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ:
 ПОРІВНЯЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ІРЛАНДСЬКОГО ТА
 ШОТЛАНДСЬКОГО ВАРІАНТІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ
124. *Анасенко Н. О., Брижата Н. М.* 779
 ОСОБЛИВОСТІ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ «ШТУЧНИЙ
 ІНТЕЛЕКТ» У МЕДІАДИСКУРСІ ІЛОНА МАСКА
125. *Батура С. В.* 788
 КОЛЕКТИВНИЙ ЛІТЕРАТУРНИЙ ПЕЧВОРК ЯК НОВІТНІЙ
 ЖАНР СУЧАСНОЇ ЛІТЕРАТУРИ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА
126. *Герман Л. В., Шастало В. О.* 793
 ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЕННЯ ГОДОНІМІВ ШЛЯХОМ
 ОНІМІЗАЦІЇ ТА ТРАНСОНІМІЗАЦІЇ
127. *Карпенко М. Ю., Бурман А. Л.* 798
 ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ
 В АНГЛОМОВНІЙ ВІЙСЬКОВІЙ ПРОПАГАНДІ

LITERATURE

УДК 81'373.7 = 512.161

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ПОЛЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З КОНЦЕПТОМ БАТЬКІВЩИНА, У МОВОТВОРЧОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ

Римар Наталія Юріївна,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри славістичної філології,
педагогіки та методики викладання,
Білоцерківський національний аграрний університет,
м. Біла Церква, Україна

Анотація: У розвідці досліджено лексико-семантичні поля, пов'язані з концептом Батьківщина, у художній творчості українських письменників. Зауважено, що лексико-семантичні поля є достатньо різноманітними як за лексичним складом, так і за функційними можливостями. Представлено думки літературознавців про ЛСП цього концепту у творчості Лесі Українки, Яра Славути, Євгена Маланюка.

Ключові слова: лексико-семантичне поле, мовотворчість, українські письменники, концепт, Батьківщина.

Сучасна наукова парадигма української лінгвістики демонструє активізацію численних розвідок, присвячених аналізу функціональних можливостей різноманітних мовних одиниць як репрезентантів індивідуального стилю провідних митців художнього слова. У сучасній українській мові активно досліджують різноманітні лексико-семантичні поля. Лексико-семантичне поле (ЛСП) – семантико-парадигматичне утворення, для якого характерною є сукупність мовних одиниць, переважно лексичних, об'єднаних

спільністю змісту, одним поняттям, функціональною подібністю позначуваних явищ. Структурно ЛСП об'єднує слово-ядро, що може мати слова-синоніми; ядерну зону – похідні лексеми в їхньому контексті; периферійну зону – всі слова, пов'язані семантикою, описові словосполучення та слова, що розкривають досліджувану парадигму. На межі поля розташовані функціонально менш важливі слова, що можуть належати й до іншого лексико-семантичного поля. У межах лексико-семантичного поля виділяють лексико-семантичні групи та мікрополя.

Структурування лексики поглиблює знання про слововживання і словотворення на різних рівнях мовної організації, дає уявлення про мовне багатство окремих авторів, жанрів, стилів і мови загалом. Як слушно зауважує Т. Полякова, мовна особистість перетворює світ в індивідуальну картину, до якої входять не лише відображені об'єкти, а й позиція, ставлення автора до тих об'єктів. Письменник відображає те, що бачить, через призму власного світосприймання, куди входить не лише індивідуальний досвід, а й суспільний, національний, культурний [1, с. 470].

Лексико-семантичні поля в мовотворчості українських письменників є достатньо різноманітними як за лексичним складом, так і за функційними можливостями. Дослідження їх особливостей поглиблюють наші знання про історичний розвиток мови, а також вони важливі для розкриття мовної моделі художнього тексту на сучасному часовому зрізі. Домінантними в мовному оформленні творів вітчизняних митців є лексико-семантичні поля, до складу яких входять одиниці, що номінують природні об'єкти, просторово-часові реалії, почуття, кольоративи, а також характеризують концепти *Людина* та *Батьківщина*.

Характерними для громадянської лірики українських поетів є лексико-семантичні поля, пов'язані з концептом *Батьківщина*. Досліджуючи ЛСП «Україна» як засіб відтворення мовнопоетичної картини світу Яра Славутича, Т. Полякова відзначає, що саме слово *Україна* досить рідко звучить. Натомість функціонують інші реалії, якими пронизані поетичні рядки автора.

Репрезентантом концепту *Україна* є мікрополе такого просторового поняття, як *степ*. Словесними заміниками, що мають смислову наповненість образу, є різні реалії, що розкривають лексичне багатство творів Яра Славутича. Це *земля, поле, нива, сторона, край* та інші – вжиті в одному контексті, вони створюють чудову мовну картину, відіграючи важливу текстотворчу функцію, надають мажорного тону поетичним творам автора [1, с. 472].

Індивідуально-авторський підхід до вибору лексем, що формують ЛСП «Батьківщина», демонструє творчість Євгена Маланюка. У дослідженні Л. Савченко зазначено, що аналізоване поле складається із двох мікрополів. Перше об'єднує елементи, що вказують на духовний зв'язок автора з рідним краєм (*Україна, мати, держава, земля, бабуся, пісняр, Скворода, Коцюбинський, Залізник, Орлик, руїна, бранка, відьма* та ін.); друге репрезентує конкретно-просторові складові (*степ, поле, сад, лан, прерії, Синюха, Дніпро, Дін* та ін.). Ядром першого мікрополя є поетичні синоніми *Україна, мати, держава, земля, Сінай, Мадонна, Еллада, Ти(ти), Вона(вона), муза, руїна, бранка, відьма, повія*. Якщо для частини (*держави, земля, мати* тощо) належність до поля зрозуміла – такі поетичні образи досить часто «експлуатуються» письменниками, то інші стають зрозумілими лише у контексті [2].

Показовим у цьому плані є ЛСП «патріот» у публіцистиці Лесі Українки. О. Антіпов виділяє в його складі три мікрополя, елементи яких перебувають у гіперо-гіпонімічних зв'язках: 1) мікрополе «патріот як такий», що представлене однойменним гіперонімом, репрезентоване такими лексемами: *хвилі, що символізують патріотичні прояви; люди в певній кількості; недосвідчена молодь; я, ми* – контекстуальні синоніми лексеми *патріот*, які засвідчують, що письменниця і себе вважає патріотом країни та справи; *борці; ув'язнені поети*; 2) мікрополе «псевдопатріот» й, відповідно, його гіперонім, представлене лексемами: *молодий патріот; патріоти нового курсу; галицькі радикали-діячі*; 3) мікрополе «антипатріот», що представлене однойменним гіперонімом, репрезентоване лексемами: *темна сила; буковинські патріоти; керманічі; вільні, великі поети* [3, с. 40–41].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Полякова Т. Лексико-семантичне поле Україна як засіб відтворення мовнопоетичної картини світу Яра Славутича. *Волинь філологічна: текст і контекст*. Луцьк, 2008. Т. 6. № 2 (1). С. 469–476.
2. Савченко Л. Семантичне поле «батьківщина» у поетичній картині світу Євгена Маланюка. *Науковий вісник Чернівецького університету. Серія: Слов'янська філологія*. 2009. С. 479–477.
3. Антіпов О. С. Лексико-семантичне поле «патріот» у художній публіцистиці Лесі Українки». *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. 2015. Вип. VI. С. 37–43.